

САВРЕМЕНА ПРОУЧАВАЊА ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу
САВРЕМЕНА ПРОУЧАВАЊА ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ
Зборник радова са IX научног скупа младих филолога Србије, одржаног
8. априла 2017. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу
Година IX / Књ. 1

Издавач

Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу

Уређивачки одбор

Проф. др Милош Ковачевић, *Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац*
Проф. др Драган Бошковић, *Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац*
Проф. др Владимир Поломац, *Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац*
Проф. др Никола Бубања, *Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац*
Доц. др Јелена Петковић, *Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац*
Доц. др Биљана Влашковић Илић, *Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац*
Проф. др Анђелка Пејовић, *Филолошки факултет, Београд*
Проф. др Ала Татаренко, *Филолошки факултет Универзитета „Иван Франко”, Лавов, Украјина*
Проф. др Миланка Бабић, *Филозофски факултет, Универзитет у Источној Сарајеву, Босна и Херцеговина*
Проф. др Михај Радан, *Факултет за историју, филологију и теологију, Темнишвар, Румунија*
Проф. др Димка Савова, *Факултет за словенску филологију, Софија, Бугарска*
Проф. др Душан Маринковић, *Филозофски факултет Свеучилишта у Загребу, Хрватска*
Проф. др Персида Лазаревић ди Ђакомо, *Универзитет „Г. д Анунцио”, Пескара, Италија*

Одговорни уредник

Проф. др Милош Ковачевић

Рецензенти

Проф. др Милош Ковачевић, *Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац*
Проф. др Никола Рамић, *Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац*
Проф. др Мирјана Мишковић Луковић, *Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац*
Проф. др Саша Модерц, *Филолошки факултет, Београд*
Проф. др Сања Ђуровић, *Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац*
Проф. др Тијана Ашић, *Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац*
Проф. др Владимир Поломац, *Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац*
Проф. др Ана С. Јовановић, *Филолошки факултет, Београд*
Проф. др Данијела Васић, *Филолошки факултет, Београд*
Доц. др Јелена Петковић, *Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац*
Доц. др Милка Николић, *Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац*
Доц. др Бојана Вељовић, *Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац*
Доц. др Славко Станојчић, *Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац*
Доц. др Ивана Палибрк, *Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац*
Доц. др Дејан Каравесовић, *Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац*

Зборник радова са IX научног скупа младих филолога Србије,
одржаног 8. априла 2017. године
на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу

САВРЕМЕНА ПРОУЧАВАЊА ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

Година IX / Књ. 1

Крагујевац, 2018.

САДРЖАЈ

О ДВЕ КЊИГЕ ЗБОРНИКА СА ДЕВЕТОГ НАУЧНОГ
СКУПА МЛАДИХ ФИЛОЛОГА СРБИЈЕ / 5

О ЈЕЗИЧКОЈ КЊИЗИ ЗБОРНИКА СА ДЕВЕТОГ НАУЧНОГ
СКУПА МЛАДИХ ФИЛОЛОГА СРБИЈЕ / 7

I ИСТОРИЈСКОЈЕЗИЧКА И ДИЈАЛЕКТОЛОШКА ПРОУЧАВАЊА

Бојана Тодић

ПОКУШАЈ СТАНДАРДИЗАЦИЈЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА СРЕДИНОМ
XIX ВЕКА: ЈЕЗИКОСЛОВНА ДЕЛАТНОСТ ПЕТРА МАТИЋА / 15

Александра Цолић Јовановић

УПОТРЕБА ПРЕТЕРИТАЛНИХ ГЛАГОЛСКИХ
ВРЕМЕНА У ВЕНЦЛОВИЋЕВОМ ПРОЛОШКОМ
ЖИТИЈУ СВЕТОГ МАКСИМА / 29

Стефан Милосављевић

ОСОБИНЕ КЛИТИЧКОГ УДВАЈАЊА У ГОВОРУ ЈАБЛАНИЧКОГ КРАЈА / 41

II МОРФОЛОШКА, МОРФОСИНТАКСИЧКА И ЛЕКСИКОЛОШКА ПРОУЧАВАЊА

Милица Божић

СТАТУС МНОЖИНСКИХ ОБЛИКА ИМЕНИЦЕ *ДУТМЕ*
У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ ЈЕЗИКУ / 57

Ђорђе Јанковић

МОРФОСИНТАКТИЧКЕ ОДЛИКЕ РЕЦИПРОЧНЕ
ЗАМЕНИЧКЕ КОНСТРУКЦИЈЕ *ЈЕДАН ДРУГОГ* / 69

Горица Томић, Милица Баџић

МЕХАНИЗМИ ТВОРБЕ ЕНГЛЕСКИХ СЛИВЕНИЦА
КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА ИЗЛАЗАК ВЕЛИКЕ БРИТАНИЈЕ
ИЗ ЕУ И ПРЕДСЕДНИЧКЕ ИЗБОРЕ У САД / 83

Александра Јовановић

СЕМАНТИЧКА АНАЛИЗА ЗООЛЕКСЕМА У РОМАНУ
СЕОБЕ МИЛОША ЦРЊАНСКОГ / 95

Јелена Радовановић

КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА ФРАЗЕОЛОГИЗАМА С КОМПОНЕНТАМА
ПАС И *МАЧКА* У РУСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ / 107

Сања Коларевић

АНАЛИЗА ВЕРБАЛНИХ АСОЦИЈАЦИЈА ЛЕКСЕМА *ЛЕП* И *РУЖАН*
У СРПСКОМ И ЊИХОВИХ ЕКВИВАЛЕНТА У РУСКОМ ЈЕЗИКУ / 121

III СТИЛИСТИЧКА ПРОУЧАВАЊА

Јанко Ивановић

РЕЧЦЕ КАО ТЕКСТУАЛНИ КОНЕКТОРИ У НАУЧНОМ СТИЛУ / 131

Ивана Јовановић

О ВРСТАМА И ОБЛИЦИМА ЦИТИРАЊА У НАУЧНИМ
ФИЛОЛОШКИМ ТЕКСТОВИМА / 145

Ана Вучићевић

ЈЕЗИЧКИ ИДЕНТИТЕТ ЛИКОВА У РОМАНУ ХАРПЕР ЛИ
УБИТИ ПТИЦУ РУГАЛИЦУ / 157

IV ПРИМЕЊЕНОЛИНГВИСТИЧКА ПРОУЧАВАЊА

Биљана Николић

УСВАЈАЊЕ ПРЕЗЕНТА, ПЕРФЕКТА И ФУТУРА I НА ПОЧЕТНОМ
НИВОУ УЧЕЊА СРПСКОГ КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА / 171

Оља Перишић Арсић

МОГУЋНОСТ ПРИМЕНЕ КОРПУСА У НАСТАВИ
СРПСКОГ ЈЕЗИКА КАО СТРАНОГ / 187

Ана Мијајловић

СПЕЦИФИЧНОСТИ ОНЛАЈН НАСТАВЕ СРПСКОГ
ЈЕЗИКА У ИНОСТРАНСТВУ / 201

Ксенија Малшез

ВЕШТИНА РАЗУМЕВАЊА ГОВОРА НА СТРАНОМ ЈЕЗИКУ НА
АКАДЕМСКОМ НИВОУ – ПРИМЕНА СТРАТЕГИЈА / 215

Тамара Стефановић, Ана Кажанеџра Величковић, Вања Вукчевић

САВРЕМЕНЕ ПЕРСПЕКТИВЕ У ВЕЗИ СА БИЛИНГВИЗМОМ / 227

Слађана Станојевић

СТРАТЕГИЈЕ УЧЕЊА ЛЕКСИКЕ: ОБРАСЦИ УПОТРЕБЕ
И СТАВОВИ УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА / 239

Марко Божовић

УТИЦАЈ ЈАПАНСКОГ СТРИПА (МАНГА) НА ПРАВИЛНУ
УПОТРЕБУ ЛИЧНИХ ЗАМЕНИЦА И ОСЛОВЉАВАЊА КОД
СТУДЕНАТА ЈАПАНСКОГ ЈЕЗИКА КАО СТРАНОГ / 253

Јацек Кудера

О ПОЉСКИМ И СРПСКИМ ЕМОТИВНИМ ИЗРАЗИМА
ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ АКУСТИЧКЕ ФОНЕТИКЕ / 265

V АНАЛИЗА ДИСКУРСА И ТРАНСЛАТОЛОГИЈА

Тимеа Тош

МАНИПУЛАЦИЈЕ ЈЕЗИКОМ И АНАЛИЗА ПРЕДИКАТА У ВУЧИЋЕВОЈ
ЗАВРШНОЈ КОНВЕНЦИЈИ ПРЕДИЗБОРНЕ КАМПАЊЕ 2014. ГОДИНЕ / 273

Сања Маркељић

ПОЈАМ И ПРОБЛЕМАТИКА МАШИНСКОГ ПРЕВОЂЕЊА / 285

Оливера Бојовић

ПРОБЛЕМАТИКА ПРЕВОЂЕЊА ЕКСПЛИЦИТНИХ РЕЛАТИВНИХ
РЕЧЕНИЦА УВЕДЕНИХ РЕЛАТИВНОМ ЗАМЕНИЦОМ
СНЕ СА ИТАЛИЈАНСКОГ НА СРПСКИ ЈЕЗИК / 295

Драгана Вучковић

КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА СТИЛСКЕ ФИГУРЕ ПОРЕЂЕЊЕ У
МОНТЕСКИЈЕВОМ ДЕЛУ *LETTRES PERSANES* НА ФРАНЦУСКОМ ЈЕЗИКУ
И ПРЕВОДУ ДЕЛА НА СРПСКИ ЈЕЗИК – *ПЕРСИЈСКА ПИСМА* / 305

Горица Томић¹
Милица Баџић
Крађујевац

МЕХАНИЗМИ ТВОРБЕ ЕНГЛЕСКИХ СЛИВЕНИЦА КОЈЕ СЕ ОДНОСЕ НА ИЗЛАЗАК ВЕЛИКЕ БРИТАНИЈЕ ИЗ ЕУ И ПРЕДСЕДНИЧКЕ ИЗБОРЕ У САД

Креативност у језику манифестује се кроз разноврсне творбене процесе. Један такав социолингвистички мотивисан процес јесте управо сливање, а речи настале на тај начин називају се сливенице. У овом раду бавимо се структурним и семантичким аспектима енглеских сливеница које се односе на излазак Велике Британије из ЕУ и председничке изборе у САД, ексцерпираним из корпуса онлајн медијских садржаја. Сходно томе, циљеви овог истраживања су: уочавање таквих сливеница, осветљавање њихових значења и механизма сливања, као и утврђивање степена продуктивности истих. Изнађени примери разврстани су у осам механизма према односу (фрагмената) изворних лексема, што умногоме потврђује резултате истраживања у вези са природом процеса сливања у енглеском језику. Изложена анализа показује да у дискурсима онлајн медија сливенице својим необичним обликом, призвуком и апелативним карактером представљају изузетно моћно језичко оруђе.

Кључне речи: медијски дискурс, сливеница, творбени механизам, Брегзит, председнички избори у САД

1. Уводна разматрања

Са зором новог доба долазе и нове речи. У новије време, њихова појава примарно се везује за медијски дискурс. Креативном употребом језика, аутори текстуалних садржаја у најразличитијим облицима писане комуникације преносе одређени идеолошки став у односу на неки феномен. У великој мери, креативност у језику манифестује се кроз разноврсне процесе творбе речи. Један такав социолингвистички мотивисан механизам јесте управо *сливање*. У основи овог творбеног механизма налази се процес концептуализације стварности који је међу првима употребио и популаризовао Луис Керол у песми *Каразубијада у Алиси у свешћу с оне стране огледала и шибана је све тамо доживела* (1871) на примерима као што су *slithy* (← *slimey* + *lithe*) или *mimsy* (← *miserable* + *flimsy*). Међутим, сливање као стари процес вуче корене још из 16. века, да би као свесна, довитљива и хумористична игра речима, постао један од најпродуктивнијих творбених образаца у савременом енглеском језику (Матјело 2013: 111). Као прототипични облици наводе се *smog* (← *smoke* + *fog*) и *motel* (← *motor* + *hotel*), који су дуготрајном употребом стекли пуноправни статус лексема чиме се више и не перципирају као инстанце сливања.

С друге стране, у појединим језицима попут српског, који одликује синтетичка морфосинтаксичка структура, у питању је потпуно нов структурни образац који добија на значају тек у последње две деценије, док је до тада представљао својеврстан куриозитет (Бугарски ²2006: 190). Према речима И. Клајна

1 dragulj988goricicak@gmail.com

(2002: 91), овај процес заснива се „на мешању или укрштању основа пре него на њиховом спајању”.

Речи настале овим процесом називају се *сливенице* или *бленде*, по узору на енглеско *blends* или *portmanteau words*. У англистичкој литератури се, такође, срећу термини као што су: *amalgams*, *combinations*, *coalesced words* и *telescoped words* (Матјело 2013: 111). С обзиром на њихову продуктивност и занимљиву структуру, ове кованице су последњих деценија предмет исцрпних лингвистичких истраживања. Упркос томе, механизми њихове творбе и даље су у великој мери непрозрачни. Због тога поједини аутори на сливање гледају као на периферни творбени процес који не игра велику улогу у теоријским разматрањима и убрајају га у деривационе морфолошке феномене на граници између језичке компетенције и креативности (Скализ 1984, Спенсер 1991 према Матјело 2013: 111, Ренер и др. 2012: 36). Иако сливенице као такве одликује произвољност и неухватљивост, лингвисти настоје да укажу на предвидивост њихове структуре са когнитивног и језичког становишта. Тако се изводи закључак да не постоје јасно одређени типови, већ једино прототипичне категорије условљене извесним ограничењима.

Проблемом структуре сливеница у енглеском језику бавили су се бројни аутори (Бат-Ел 1996, Бауер ²2003а, 2003б, Плаг 2002, Матјело 2013, Милер 2014, Ренер и др. 2012), који се у мањој или већој мери слажу да је реч о новој лексеми која се састоји из делова или фрагмената две, или ређе, више изворних лексема. Тако Бат-Ел (1996: 285–288) наводи да се сливенице састоје из целих основа двају елемената, чиме умногоме подсећају на сложенице, али да се ту завршава свака сличност између ове две језичке појаве будући да је за одређивање редоследа елемената у сложеницама кључно постојање главе. С обзиром да у сливеницама ниједан од елемената не игра улогу главе, њихов редослед, као и остале структурне аспекте, одређује узајамно деловање независно мотивисаних ограничења. Бауер (2003б: 22) истиче да није сасвим јасно да ли се овај језички механизам може уопште подвести под шири морфолошки оквир. Да није сасвим јасно да ли сливенице представљају посебне случајеве слагања или неафиксационе деривације потврђује и Плаг (2002: 17), чиме се питање њиховог статуса у језику додатно продубљује. Штавише, овај језички феномен показује изненађујући степен структурне правилности, што овај аутор потврђује изналажењем само два типа сливеница – скраћених сложеница (енгл. *abbreviated compounds*) и правих сливеница (енгл. *proper blends*). Као најважније ограничење издваја се прозодијска структура основа које улазе у састав сливеница (Плаг 2002: 155–157). Термин који се такође наводи у литератури јесте тзв. *сплинтер* (конститутивни фрагмент или део изворне лексеми који улази у састав сливенице), који неки истраживачи узимају за главни критеријум класификације ових вербалних игарија (Милер 2014: 194). Тако поједини сплинтери, који су изузетно продуктивни при грађењу нових сливеница, могу постати везане морфеме.² Из свега наведеног произилази да су одабир и редослед фрагмената неретко условљени паралингвистичким, прагматичким и звучно-симболичким контекстима ради постизања структурне прозирности нове лексеми.

2 Нпр. аналогно са употребом сплинтера *-gate* у *Watergate*, настале су нове сливенице типа *Volgagate*, *Hollywoodgate*, *Contragate*, *Irangate* итд., због чега се исти сплинтер развио у везану морфему. Други примери који илуструју исту појаву јесу *Franken-* и *-nomics* (Ренер и др. 2012: 2).

Термин *сливеница* у српски језик уводи Бугарски (2006: 189), дефинишући је као комбинацију „двеју речи или њихових делова у нову целину, често али не и обавезно мотивисаном преклапањем њихових формалних сегмената, при чему тако добијена твореница најчешће и семантички представља комбинацију делова који су ушли у њен састав”. Овај аутор додаје да су њене две основне карактеристике шаљиви карактер и присуство у језику медија (2006: 190).

Даље, у англистичкој и србистичкој литератури предлажу се различите класификације процеса сливања. Тако Бугарски (2013: 70–79) наводи седам творбених механизма: (1) сливање првог дела једне и другог дела друге речи, (2) сливање целе прве и другог дела друге речи, (3) сливање првог дела прве и целе друге речи, (4) сливање двеју целих речи, (5) нелинеарне сливенице, (6) једна реч унутар друге чији неодвојиви део чини и (7) међујезичке бленде.³ Узимајући у обзир семантички и морфолошки аспект, Матјело (2013: 126–7), с друге стране, предлаже шест типова сливеница: (1) потпуне, у којима су све изворне речи сведене на сплинтере, (2) парцијалне, у којима је само једна изворна реч сведена на сплинтер, (3) преклапајуће, где се изворне речи фонолошки и/или графолошки преклапају, (4) непреклапајуће, где преклапање изостаје, (5) атрибутивне, у којима прва изворна реч модификује другу, и (6) координативне, где изворне речи имају исти семантички и синтаксички статус.

Напослетку, овакве експресивне творенице имају и одређени социолингвистички карактер. Већина њих је ефемерне природе, баш као и новинарски, рекламни и политички дискурси који су их изродили. Према томе, њихова је функција првенствено да привуку пажњу читалаца или слушалаца, због чега најчешће остају изван установљеног језичког система. Будући да је тумачење већине ових каламбура могуће једино у контекстима у којима се јављују, неопходна су знања о ванјезичком свету и социополитичкој стварности. Премда се одликују економичношћу у кодирању поруке, сливенице су неекономичне у декодирању исте с обзиром на то да захтевају извесни когнитивни напор од стране примаоца (Ренер и др. 2012: 70).

2. Предмет, циљеви и методологија истраживања

У овом раду бавимо се структурним и семантичким аспектима енглеских сливеница које се односе на излазак Велике Британије из Европске Уније, такозвани Брегзит, и председничке изборе у Сједињеним Америчким Државама. У складу са тим, циљеви овог истраживања су: (1) уочавање нових сливеница мотивисаних Брегзитом и председничким изборима у САД, (2) осветљавање њихових значења и механизма сливања, као и (3) утврђивање степена продуктивности истих. Предмет квалитативне и квантитативне анализе представља укупно 115 сливеница ексцерпираних из корпуса онлајн медија на енглеском језику у последњих годину дана. Текстурална грађа анализирана је према структурном и семантичком критеријуму, при чему фрагменти могу бити морфеме, слогови или слова. Тако су изнађени примери разврстани према следећим механизмима: (1) први део прве речи + друга реч, (2) прва реч + други део друге речи, (3) први део прве речи + други део друге речи, (4) први део прве речи + друга реч уз губљење сугласника, (5) нелинеарне сливенице уз фонолошко преклапање и графолошко

³ Предложена класификација никако није исцрпна с обзиром да сам аутор изналази одређен број примера који се не уклапају ни у један од поменутих типова (Бугарски 2013: 78–79).

обележавање, (6) први део прве речи + први део друге речи, (7) прва реч + други део друге речи уз губљење сугласника и (8) прва реч + друга реч + други део треће речи уз фонолошко преклапање. На основу броја примера забележених у корпусу, уочени механизми распоређени су од најпродуктивнијег до најмање продуктивног.

3. Анализа корпуса

Као најчесталији (30%) издвојен је творбени механизам у којем се сливају први део прве речи и цела друга реч. Илуструјемо примерима (1) – (9).

(1) *Brexit* ← *Br(itish)/Br(itain)* + *exit*

Унутар овог творбеног обрасца, изворна лексема *exit* показала се као изузетно продуктивна у именовану чина изласка из различитих врста заједница, па тако добијамо разводе не само у сфери политике:

(2) *Canadexit* ← *Canad(a)* + *exit*; *Frexit* ← *Fr(ance)* + *exit*; *Grexit*⁴ ← *Gr(eece)* + *exit*; *Lexit* ← *L(eft)* + *exit*; *Nexit* ← *N(etherlands)* + *exit*; *Pexit* ← *P(oland)* + *exit*; *Texit* ← *T(exas)* + *exit*,

већ и спорта:

(3) *Mexit* ← *M(essi)* + *exit*.

Овакве и сличне сливенице означавају све распрострањенији дискурс на тему Брексита, што се осликава у речима попут:

(4) *Brinvasion* ← *Br(exit)* + *invasion*; *Bravalanche* ← *Br(exit)* + *avalanche*; *Brexplosion* ← *Br(exit)* + *explosion*,

а које непрестано бомбардују читаоце новим медијским садржајима о овом феномену. Штавише, да у свести говорника овај политички догађај поприма и библијске размере сведочи неологизам:

(5) *Brexodus* ← *Br(itish)/Br(itain)* + *exodus*,

који се односи на „прогон” Британије из европске заједнице. Осећање узнемирености које је проузроковано тиме отелотворено је у следећим примерима:

(6) *Brangst* ← *Br(exit)* + *angst*; *Remoaner* ← *re(main)* + *moaner*,

од којих се друга сливеница односи на оног који изражава „тугу преголему” због Брексита. Међутим, да има и оних који су, оберучке прихватајући овај догађај, отишли у другу крајност потврђује и:

(7) *Brextremist* ← *Br(exit)* + *extremist*.

Тако ови неистомишљеници невољно коегзистирају у новонасталој пост-брекзитовској ситуацији названој:

(8) *Brexistence* ← *Br(exit)* + *existence*.

4 Уврежено је мишљење да је сливеница *Brexit* настала по узору на *Grexit* узимајући у обзир временски след политичких догађаја који су их изнедрили. Доступно на: <<http://www.macmillandictionary.com/buzzword/entries/brexit.html>> 04.06.2017.

Да се овим не исцрпљује продуктивност овог механизма сливања показују и следећи примери забележени у корпусу:

- (9) *Bracceptance* ← *Br(exit)* + *acceptance*; *Branger* ← *Br(exit)* + *anger*; *Brarmageddon* ← *Br(exit)* + *Armageddon*; *Breleave* ← *Bre(xit)* + *leave*; *Bremoaner* ← *Bre(xit)* + *moaner*; *Brenter* ← *Br(ity)* + *enter*; *Brescape* ← *Br(exit)* + *escape*; *Brexatom* ← *Brex(it)* + *atom*; *Brexchange* ← *Br(exit)* + *exchange*; *Brexcringing* ← *Brex(it)* + *cringing*; *Brexistential* ← *Br(exit)* + *existential*; *Brexpert* ← *Br(exit)* + *expert*; *Brexploitation* ← *Br(exit)* + *exploitation*; *Brexpulsion* ← *Br(exit)* + *expulsion*; *Brextra* ← *Br(exit)* + *extra*; *Conventrump* ← *Conven(tion)* + *Trump*; *Euroseptic* ← *Euro(pe)* + *sceptic*; *Regrexit* ← *regr(et)* + *exit*.

Из изложене анализе произилази да је већина сливеница постала по истом моделу као *Brexit*. Другим речима, сама ова кованица подстакла је високу продуктивност овог творбеног обрасца.

Други по продуктивности (28%) јесте механизам сливања прве речи и другог дела друге речи. Илуструјемо примерима (10) – (20).

- (10) *Remainiac* ← *remain* + (man)iac

Ова сливеница је створена да означи занесењака идејом останка Велике Британије у Европској унији у процесу коме наизглед нема краја, а који је своје отелотворење у језику добио у кованици:

- (11) *Neverendum* ← *Never* + (refer)endum.

Занимљиво је да су у оквиру овог творбеног обрасца најбројније оне сливенице које се односе на председничке изборе у САД и њихове непосредне учеснике, а нарочито на сам тренутак наглог раста политичке подршке кандидатима као што су Берни Сандерс, Џо Либерман, Мит Ромни, Њут Гингрич и Доналд Трамп. Тако се лексема *momentum* показала као изузетно погодна основа за настајак следећих сливеница:

- (12) *Berniementum* ← *Bernie* + (mo)mentum; *Joementum* ← *Joe* + (mo)mentum; *Mittmentum* ← *Mitt* + (mo)mentum; *Newtmentum* ← *Newt* + (mo)mentum; *Romneymentum* ← *Romney* + (mo)mentum; *Trumpmentum* ← *Trump* + (mo)mentum.

С друге стране, у случају једине председничке кандидаткиње није забележена аналогна -(mo)mentum сливеница, али Клинтонова ипак има своје тако верне следбенике да их поистовећују са роботима:

- (13) *Hillarybot* ← *Hillary* + (ro)bot.

У оквиру истог механизма бележимо и надимак који је употребљен да означи карактеристичну пискавост њеног гласа:

- (14) *Shrillary* ← *shrill* + (Hill)ary.

Да и Д. Трамп има своје присталице потврђује новотвореница:

- (15) *Trumpette* ← *Trump* + (Smurf)ette,

која се користи за особе женског пола које ревнсно подржавају овог кандидата и захваљујући којима је, између осталог, и победио. Промене које је ова победа проузроковала у различитим сферама друштвеног живота, као на пример у економији, огледа се и на језичком плану, па тако бележимо:

(16) *Trumponomics* ← Trump + (ec)onomics,

која се односи на бојазан од мера које нова администрација може предузети. Тако не чуди што Трампов долазак на власт твори менталну слику краја света која се преноси кроз сливеницу:

(17) *Trumpocalypse* ← Trump + (ap)ocalypse.

Наведене новонастале речи у вези са феноменом Доналд Трамп тако граде један посебан (мета)језички дискурс. Сам термин који се користи да упути на овај језик о језику:

(18) *Trumptonary* ← Trump + (dic)tionary,

поједнако је креативан као и неологизми који улазе у његов састав. Остали примери сврстани у овај механизам јесу:

(19) *Blockxit* ← block + (Bre)xit; *Brexitosphere* ← Brexit + (atmo)sphere; *Leavercrat/Leavocrat* ← Leaver + (bureau)crat/Leave + (bur)eaucrat; *peakxit* ← peak + (Bre)xit; *portmanteauxit* ← portmanteau + (Bre)xit; *Trumpcare* ← Trump + (Obama)care; *Trumpcast* ← Trump + (pod)cast; *Trumpception* ← Trump + (in)ception; *Trumpcrisy* ← Trump + (hypo)crisy; *Trumpflation* ← Trump + (in)flation; *Trumpish* ← Trump + (Engl)ish; *Trumpism* ← Trump + (neolog)ism; *Trumpkin* ← Trump + (pump)kin; *Trumpocracy* ← Trump + (dem)ocracy; *Trumptacular* ← Trump + (spec)tacular; *Trumpstastic* ← Trump + (fan)tastic; *UKxit* ← UK + (e)xit.

У прилог чињеници да је сливање механизам који измиче строго оделитој класификацији сведочи и следећи пример забележен у текстуалној грађи:

(20) *Brexitteer* ← Brexit + (pion)eer/(musket)eer,

који означава борца за отцепљење од Уније. Имајући на уму начело структурне прозирности којим се сливенице по правилу одликују, ова реч уводи нас у „сиву зону” творбених процеса с обзиром на то да се може посматрати и као инстанца суфиксације (*Brexitteer* ← Brexit + -eer). Ово додатно усложњава пронађена реч *Brexitteer* (← Brexit + -er), која има исто значење као пример (20), али различиту и јасно уочљиву морфолошку структуру.⁵

Као трећи најчесталији механизам (26%) издваја се комбинација првог дела прве речи и другог дела друге речи, што илуструју примери (21) – (27).

Тако се унутар овог творбеног обрасца, као мање фреквентан облик у односу на горепоменути *Berniementum*, издваја:

(21) *Bernmentum* ← Bern(ie) + (mo)mentum,

при чему оба показују подобност појединих речи за различите обрасце сливања. Узрок мање учесталости потоњег облика може се потражити у његовој фонолошкој структури с обзиром на то да звучно-симболички аспект игра важну, ако не и одлучујућу, улогу у процесу сливања.

За разлику од *Нандерса*, који је у једном тренутку добијао на подршци бирачког тела, *Клинтонова* је неретко изазивала осећање одбојности код одређеног броја гласача, што се манифестује у:

(22) *Clintipathy* ← Clint(on) + (ant)ipathy.

5 Доступно на: <<http://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/brexitteer?q=brexitteer>> 04.06.2017.

Међу примерима овог механизма уочавамо и сливеницу:

(23) Brixit ← Bri(tish)/Bri(tain) + (ex)it,

коју је из употребе потиснуо доминантни облик Brexit. У погледу учесталости употребе, може се повући паралела између односа ових двеју сливеница и горе-наведеног пара *Bernmentum* и *Berniementum*.

Да је постбрегзитовска ситуација изазвала не само негодовање, већ и скрханост духа антибрегзитоваца, чине очигледним примери као што су:

(24) Brenal ← Br(exit) + (d)enial; Brevastation ← Br(exit) + (d)evastation,

који додатно потврђују да је овај догађај у њиховим очима раван политичком и економском „самоубиству”, и као такав именован у:

(25) Bruicide ← Br(exit) + (s)uicide; Brexicide ← Brex(it) + (su)icide.

Сливенице у примеру (25) показују да се исти семантички садржај може изразити комбиновањем различитих сплинтера истих изворних лексема у оквиру једног творбеног обрасца, што говори у прилог изразитој флексибилности сливања као морфолошког процеса.

С друге стране, има и Британаца који настоје да сам „развод” са ЕУ учине што је могуће безболнијим, па је тако настала сливеница:

(26) Smexit ← sm(art)/sm(ooth) + (Br)exit.

Као и у претходна два механизма, и овде бележимо новотворенице које се користе да означе целокупни новогovor настао у вези са овим двама глобалним политичким догађајима:

(27) Brexicon ← Br(exit) + (l)exicon; Portmantexia ← portmant(eau) + (l)exia.

Под овај механизам потпадају и наредни каламбури:

(28) *Bracksies* ← Br(exit) + (b)acksies; *Brargaining* ← Br(exit) + (b)argaining; *Brelete* ← Br(exit) + (d)eleate; *Brenier* ← Br(exit) + (d)enier; *Brepression* ← Br(exit) + (d)epression; *Brexmas* ← Brex(it) + (Christ)mas; *Brortmanteau* ← Br(exit) + (p)ortmanteau; *Bruck off* ← Br(exit) + (f)uck off; *Brysteria* ← Br(exit) + (h)ysteria; *Camerunt* ← Camer(on) + (c)unt; *Clintkin* ← Clint(on) + (pump)kin; *Clixit/Clinxit* ← Cli(nton) + (e)xit/ Clin(ton) + (e)xit; *Cuckservative* ← cuck(old) + (Con)servative; *Econocracy* ← econo(mics) + (demo)cracy; *Eurocrat* ← Euro(pe) + (bureau)crat; *Flexit* ← fl(exible) + (Br)exit; *in-Bretween* ← in-Br(exit) + (b)etween; *Putkin* ← Put(in) + (pump)kin; *Scotxit* ← Scot(ish)/Scot(land) + (e)xit; *Wrexiteer* ← wr(eck) + (Br)exiteer.

Као посебан у односу на најпродуктивнији механизам (10%) издвојен је каламбур првог дела прве речи и целе друге речи уз губљење сугласника, што показују примери (29) – (33). Тако начело језичке економичности које представља једно од основних својстава сливања нарочито долази до изражаја у:

(29) Breferendum ← Br(itish)/Br(itain) + referendum,

где се синтагма *British/Britain referendum* структурно сажима да би се постигао максимални ефекат за минимални језички и когнитивни напор у комуникацији.

Након одлуке донете на (б)референдуму уследило је кајање појединих брегзитоваца, што је изражено облицима:

(30) *Bregret* ← *Br(exit)* + *regret*; *Bremorse* ← *Br(exit)* + *remorse*.

У следећем стадијуму процеса жаљења за Заједницом, ти исти брегзитовци даље покушавају да врате земљу на пређашње стање, па су тако постале сливенице:

(31) *Breversal* ← *Br(exit)* + *reversal*; *Breturn* ← *Br(ity)* + *return*; *Breentry* ← *Br(ity)* + *reentry*.

Будући да су настојања да то и учине „пала у воду”, преостало им је само да се помире са новонасталом ситуацијом, што описује следећи неологизам:

(32) *Breconciliation* ← *Br(exit)* + *reconciliation*.

Остале сливенице које илуструју овај творбени образац су:

(33) *Breecrimination* ← *Br(exit)* + *reecrimination*; *Bregretter* ← *Br(exit)* + *regretter*⁶; *Bremain* ← *Br(ity)*/*Br(ity)* + *remain*; *Bremainer* ← *Br(ity)* + *remainder*; *Bresign* ← *Br(exit)* + *resign*,

при чему уочавамо да се сви примери изнађени сливањем првог дела прве речи и целе друге речи уз губљење сугласника односе само на Брегзит феномен. До губљења сугласника долази услед фонолошког (сугласник /r/) и графолошког (графема R) преклапања.

За разлику од претходних образаца у којима је сливање линеарно, петим образцем (3%) настају нелинеарне сливенице уз фонолошко преклапање и графолошко обележавање. Илуструјемо примерима (34)–(36).

(34) *Breggsit* ← *Br* + *eggs* + *(ex)it*

Овај хомофон настао је уметањем именице *eggs* између фрагмената речи *Brexit* у ситуацији у којој су се нашли Борис Џонсон, један гневни Британац и јаја, а све због незадовољства резултатима референдума.

И у оваквим унутрашњим сливеницама поново наилазимо на стадијум стања свести потиштених Британаца услед губитка чланства у ЕУ, па тако добијамо:

(35) *debression* ← *de(pre)* + *Bre(xit)* + *ssion*.

Новонастале околности су тако код многих изазвале зебњу да ће неминовни крајњи исход Брегзита бити управо „смак света” за који се као главни кривац наводи Тереза Меј. Овај последњи стадијум именован је графолошки обележеном сливеницом:

(36) *ArMAYgeddon* ← *Ar(ma)* + *MAY* + *geddon*,

у којој је други слог изворне речи *Armageddon* замењен графостилемом у виду презимена премијерке, чиме је постигнуто и делимично фонолошко преклапање. Оваква и слична графостилистичка онеобичавања доприносе истицању кључних информација медијског садржаја, те привлачењу пажње читалаца.

С обзиром на то да бележе само по један пример (1%) у корпусу, као најмање продуктивни издвајају се механизми: сливање првог дела прве речи и првог дела

6 Нешто другачије тумачење овог примера било би *Bregretter* ← *Bregret* + *-(t)er*, што указује на то да постоји могућност комбиновања сливања са другим морфолошким процесима као што је суфиксација.

друге речи (као у примеру 37), затим сливање прве речи и другог дела друге речи уз губљење сугласника (38), који уједно представља изузетак од другог по продуктивности творбеног обрасца, и као најсложенији каламбур, сливање прве речи, друге речи и другог дела треће речи уз фонолошко преклапање (39):

(37) *Brex* ← Br(itain) + ex(it),

где је скраћени облик употребљен као значењски еквивалент сада већ одомаћеном *Brexit*, па се тако може посматрати као одговор жаргона на дужу, стандардну форму; даље

(38) *Trumpublican* ← Trump + (re)publican

као неологизам упошљен да означи републиканца који подржава политику Д. Трампа; коначно, сливеница која се односи на обострано прихватање изласка Британије из Европске Уније:

(39) *Euuikceptance* ← EU + UK + acceptance.

Ослањајући се на шест типова сливеница које предлаже Матјело (2013: 126–7), а који се дају међусобно комбиновати, уочене механизме сливања даље је могуће груписати у: (1) потпуне и непреклапајуће (трећи и шести механизам), (2) парцијалне и непреклапајуће (први и други) и (3) парцијалне и преклапајуће (четврти и седми). Даљом квантитативном анализом закључујемо да управо парцијалне и непреклапајуће сливенице предњаче по бројности (58%). Два се механизма (пети и осми) не уклапају сасвим у типологију коју даје Матјело. Разлог томе може се потражити у изузетно сложеној фонолошкој и графолошкој структури изнађених примера. Штавише, услед мале заступљености ових, а и шестог и седмог механизма, поставља се питање њихове одрживости у творбеном инвентару енглеског језика.⁷

У погледу граматичке припадности сливеница, њих 99 отпада на категорију именица, 4 на категорију глагола и 5 на категорију придева, док се 7 речи понаша и као именице и као глаголи. Међутим, без обзира на то што спадају у различите врсте речи, свих 115 примера су атрибутивног типа, односно није изнађена ниједна координативна сливеница.

4. Закључна разматрања

Изложена анализа умногоне потврђује резултате истраживања у вези са природом процеса сливања у енглеском језику. С обзиром на то да број новотвореница непрестано расте услед актуелности двеју тема, предложени корпус свакако није исцрпан, из чега произилази да се накнадним проширењем истог могу изнаћи нови, гранични механизми, и тако утврдити један континуум овог процеса творбе. На то упућују сливенице *Brexit*, *Brex* и *Brixit* које, иако имају исто значење, подлежу различитим обрасцима сливања. Учесталост употребе и лакоћа изговора чине се одлучујућим факторима при избору облика који ће се усталити па се тако кованица *Brexit* показала као најфреквентнија од три. Штавише, својом фреквентношћу сама ова реч показује способност једне сливенице не само да изроди многе друге по истом механизму већ и да покрене остале

⁷ Такође би ваљало испитати да ли се могу изнаћи примери сливеница који припадају последњем механизму, а да притом немају скраћенице за изворне речи.

морфолошке процесе, пре свега афиксацију. Овде се такође уочава потенцијал изворне лексеме *exit* да се временом развије у везану морфему (в. фусноту 2).

Већина забележених сливеница створена је *ad hoc* као део околиналне лексике, чиме се намеће питање њиховог опстанка у језику. Међутим, поједине су увелико лематизоване у референтним речницима па би у даљим истраживањима било надасве корисно утврдити степен лексикализације прикупљених примера. Будућим разматрањима могло би се такође указати на стабилност њиховог граматичког статуса, као и на развој денотативних и конотативних значења. На основу анализе корпуса додатно запажамо да је за тумачење ових вербалних играрија неопходно упослити енциклопедијско знање о свету, а посебно библијском и културном наслеђу.

С обзиром на то да су се јавиле у контексту политичких прилика светских размера, требало би истражити утицај ових енглеских сливеница на лексички фонд других језика, као и статус процеса сливања у њима. У прилог значају једног таквог истраживања говоре и примери као што су *брегзит*, *шрамјокраишија*, *шрамјер*, *шрамјономија* и друге уочене у српским дневним новинама.

Социолингвистички оквир у којем су ове сливенице настале намеће кључно питање сврхе њиховог постојања и употребе. У њима се првенствено огледа потенцијал људске довитљивости ради остваривања одређених комуникативних циљева. Тако корпус јасно показује да у дискурсима онлајн медија сливенице својим необичним обликом, призвукотом и апелативним карактером представљају изузетно моћно језичко оруђе. Поред тога, оне служе и као згодно средство да задовоље интелектуалне и друштвене потребе јер преносе вредне информације о ставу аутора о појавама које сливенице именују. Квалитативном анализом даље утврђујемо да велики број примера има дерогативно значење, што указује на негативне перцепције о чину изласка Велике Британије из ЕУ и председничким изборима у САД. Запажамо праксу коришћења ових сливеница у психолингвистичке сврхе, односно субверзивно вештачко произвођење сагласности читалаца са ставом исказаним у тексту. Њиховом само наизглед наивном употребом ствара се посебан новогвор као попрште идеолошких ратова у данашњем свету постистине.

Закључујемо напоменом да је сливање процес који полази од појава из (и) реалног света које се похрањују у концептуалним пољима човековог ума и коначно проналазе свој облик у језику. Стога се као најпогоднији приступ у изучавању сливеница намеће ономасиолошки, то јест од садржаја ка форми. Изгледа да се са овим графо-фоно-морфо-семантичким чудовишним конструкцијама друкчије не може изаћи на крај.

Литература

- Бат-Ел 1996: О. Bat-El, *Selecting the best of the worst: the grammar of Hebrew blends*, Cambridge: *Phonology*, 13, Cambridge, 283–328.
- Бауер ²2003а: L. Bauer, *Introducing Linguistic Morphology*, Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Бауер 2003б: L. Bauer, *Morphological Productivity*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Бугарски ²2006: R. Bugarski, *Žargon: lingvistička studija*, Beograd: Biblioteka XX vek.
- Бугарски 2013: R. Bugarski, *Sarmagedon u Mesopotamiji*, Beograd: Biblioteka XX vek.

- Клајн 2002: И. Клајн, *Творба речи у савременом српском језику*, први део: *Слагање и префиксација*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Макмилан: *Macmillan Dictionary Online*. <<http://www.macmillandictionary.com>> 04.06.2017.
- Матјело 2013: E. Mattiello, *Extra-grammatical Morphology in English: Abbreviations, Blends, Reduplicatives, and Related Phenomena*, Berlin: De Gruyter Mouton.
- Милер 2014: D. Gary Miller, *English Lexicogenesis*, Oxford: Oxford University Press.
- Плаг 2002: I. Plag, *Word-formation in English*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Ренер *и др.* 2012: V. Renner, F. Maniez, P. J. L. Arnaud, *Cross-Disciplinary Perspectives on Lexical Blending*, Berlin: De Gruyter Mouton.

FORMATION MECHANISMS OF ENGLISH BLENDS RELATED TO BRITAIN EXITING THE EU AND THE PRESIDENTIAL ELECTIONS IN THE USA

Summary

Language creativity manifests itself through various word-formation processes, one of which is blending. Words formed in this sociolinguistically motivated process are thus called blends. The paper deals with the structural and semantic aspects of English blends related to Great Britain exiting the EU and the presidential elections in the USA. Therefore, the aims of the present research are as follows: extracting such blends from online media content, determining their meanings and formation mechanisms, as well as establishing the degree of productivity of the latter. The examples are categorised into eight mechanisms based on the interaction of source lexemes, which largely confirms the findings on the nature of the blending process in English. The corpus-based analysis shows that blends, due to their unusual structure, phonological form and appellative function, represent an extremely powerful language tool in online media discourses.

Key words: media discourse, blend, formation mechanism, Brexit, presidential elections in the USA

Gorica Tomić, Milica Bacić

Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу
САВРЕМЕНА ПРОУЧАВАЊА ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ
Зборник радова са IX научног скупа младих филолога Србије, одржаног
8. априла 2017. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу
Година IX / Књ. 1

Коректура
Бојана Вељовић

За издавача
Проф. Радомир Томић
декан Филолошко-уметничког факултета

Суиздавач
Воја Станишић

Технички уредник
Стефан Секулић

Штампа
Издавачка кућа „Јасен”
Београд

Тираж
150

ISBN
978-86-80796-15-4

CIP - Каталогизација у публикацији -
Народна библиотека Србије, Београд

811.163.41:811(082)

81'42(082)

81-115(082)

81'362(082)

НАУЧНИ скуп младих филолога Србије Савремена проучавања језика и књижевности (8 ; 2016 ; Крагујевац) Савремена проучавања језика и књижевности : зборник радова са IX научног скупа младих филолога Србије, одржаног 8. априла 2017. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу. Књ. 1 / [одговорни уредник Милош Ковачевић]. - Крагујевац : Филолошко-уметнички факултет, 2018 (Београд : Јасен). - 321 стр. : илустр. ; 24 cm

На насл. стр.: Година IX. - Тираж 150. - Стр. [5]: О две књиге зборника са деветог научног скупа младих филолога Србије / Милош Ковачевић. - Стр. [7]: О језичкој књизи зборника са деветог научног скупа младих филолога Србије / Милош Ковачевић. - Аутори: стр. 316-310. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад. - Резимеи на страним језицима уз сваки рад

ISBN 978-86-80796-15-4

а) Српски језик - Страни језици - Компаративна анализа - Зборници б) Дискурс анализа - Зборници с) Компаративна лингвистика - Зборници
COBISS.SR-ID 259636492